

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission asetusehdotuksesta ”Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, maatalouden ja maaseudun, kalatalouden ja merielinkeinojen, vaurauden ja turvallisuuden rahaston perustamisesta vuosiksi 2028—2034 sekä asetuksen (EU) 2023/955 ja asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 muuttamisesta”, jatkossa kumppanuusrahastoasetus (NRP-asetus), ja komission asetusehdotuksesta ”Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus talousarvion menojen seuranta ja tuloksellisuutta koskevan kehyksen sekä unionin ohjelmia ja toimintaa koskevien muiden horisontaalisten sääntöjen vahvistamisesta”, jatkossa tuloksellisuusasetus

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission asetusehdotuksesta ”Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, maatalouden ja maaseudun, kalatalouden ja merielinkeinojen, vaurauden ja turvallisuuden rahaston perustamisesta vuosiksi 2028—2034 sekä asetuksen (EU) 2023/955 ja asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 muuttamisesta”, jatkossa kumppanuusrahastoasetus (NRP-asetus), ja komission asetusehdotuksesta ”Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus talousarvion menojen seuranta ja tuloksellisuutta koskevan kehyksen sekä unionin ohjelmia ja toimintaa koskevien muiden horisontaalisten sääntöjen vahvistamisesta”, jatkossa tuloksellisuusasetus (U 53/2025 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Niina Pautola-Mol, valtioneuvoston kanslia
- maatalousneuvos Ahti Hirvonen, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Timo Halonen, maa- ja metsätalousministeriö
- tutkimusprofessori Jyrki Niemi, Luonnonvarakeskus
- ohjelmajohtaja Meri Kallasvuo, Luonnonvarakeskus
- ryhmäpäällikkö Olli Niskanen, Luonnonvarakeskus
- osastonjohtaja Jukka Pekonniemi, Ruokavirasto
- johtava asiantuntija Kirsti Tuumi, Ruokavirasto
- tutkimuspäällikkö Juha Lappalainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Valiokunnan lausunto MmVL 33/2025 vp

- toimitusjohtaja Mikko Malin, Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- kehittämispäällikkö Heli Walls, Suomen Kylät ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Maaseutuverkostoyksikkö
- Huoltovarmuuskeskus
- Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Keski-Suomen liitto
- Lapin liitto
- Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
- Pohjois-Pohjanmaan liitto
- Suomen Kalankasvattajaliitto ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf
- ViljaTavastia osuuskunta

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Suomen Sikayrittäjät ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotuksen taustaa

Komissio antoi 16.7.2025 ehdotukset EU:n seuraavaksi rahoituskehikseksi vuosille 2028—2034. Komission tiedonannon kokonaisuudesta on aiemmin laadittu erillinen E-kirje (E 73/2025 vp), joka on toimitettu eduskunnalle 19.9.2025. Tällä U-kirjelmällä saatetaan eduskunnan käsiteltäväksi komission asetusehdotukset kumppanuusrahostosta (NRP-asetus) ja tuloksellisuudesta.

Komission ehdotuksen mukaan nykyisin rahoituskehyksessä erilliset yhteistä maatalouspolitiikkaa, koheesiopolitiikkaa ja sisäasioita koskevat rahastot koottaisiin yhteen uuteen rahastoon (”kumppanuusrahosto”) otsakkeen 1 sisällä. Tämä tarkoittaisi myös siirtymistä useista ohjelmista yhteen kansalliseen suunnitelmaan (NRP – National and Regional Partnership Plan), joka ohjaisi rahaston kansallista toimeenpanoa.

Kunkin jäsenvaltion NRP-suunnitelma sovittaisiin yhteistyössä ao. jäsenvaltion ja komission kesken.

Rahoitusta maksettaisiin jäsenvaltiokohtaisissa kansallisissa ja alueellisissa suunnitelmissa sovittujen investointeihin ja uudistuksiin liittyvien tavoitteiden ja välitavoitteiden saavuttamisen pohjalta. Kansallisten suunnitelmien toimeenpanon seurantaan kytkeytyisi komission ehdottama parannettu tulosseurantajärjestelmä.

Valiokunnan lausunto MmVL 33/2025 vp

Valtioneuvoston kanta

Komission tiedonantoa ”Dynaaminen EU:n talousarvio tulevaisuuden tarpeisiin – Monivuotinen rahoituskehys 2028—2034” ja Suomen ensivaiheen kantoja koskevassa E-kirjeessä EU/852/2025-VNK-8 todettiin muun muassa seuraavasti:

Komission ehdottama kokonaistaso on liian korkea. Hallitusohjelman mukaisesti Suomi katsoo, että EU-budjetin taso tulee säilyttää kohtuullisena välttämättä Suomen nettomaksuosuuden kasvua. Suomi pitää tärkeänä, että tulevaa rahoituskehystä tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena.

Komission esittämät rahoituskehusehdotuksen yleiset painopisteet ovat kannatettavia ja yhdensuuntaisia Suomen EU-avaintavoitteiden kanssa. Suomi korostaa rahoituksen kohdentamista nykyistä vahvemmin keskeisiin poliittisiin prioriteetteihin, kuten puolustuksen ja kilpailukykyyn vahvistamiseen.

Suomen nettomaksuasemaan vaikuttaa eniten rahoituskehysten kokonaistaso.

Suomi pitää välttämättömänä EU-rahoituksen painopisteiden priorisointia ja korostaa Suomen tavoitteiden arviointia kokonaisvaltaisesti ja strategisesti. On välttämätöntä löytää taso, joka ei kasvattaisi maksutaakkaamme kohtuuttomasti, mutta mahdollistaisi keskeiset painotukset, kuten puolustuksen ja kilpailukykyyn vahvistamisen, ja turvaisi merkittävimpiä saantojamme kuten maatalouden rahoituksen.

Erityistä huomiota tulisi kiinnittää Suomen ainutlaatuisen asemaan itäisenä ulkorajavaltiona ja samalla EU-budjetin nettomaksajana.

Eri rahastoista laadittava yksi kansallinen suunnitelma voi edistää synergiaetujen saavuttamista eri politiikkatoimien kesken. Kansalliseen suunnitelmaan liittyvien lukuisien yksityiskohtien tarkoituksenmukaisuutta ja vaikutuksia tulee selvittää ja arvioida tarkemmin viimeistään varsinaisten säädösehdotusten käsittelyn yhteydessä.

Valtioneuvosto korostaa unionin ja jäsenvaltioiden välistä mahdollisimman selkeää toimivaltajakoa. Komission tavoin valtioneuvosto korostaa kunkin jäsenvaltion perustuslaillisten erityispiirteiden huomioimista.

Suomen keskeinen neuvottelutavoite on, että NRP-ohjelman sisällä riittävä joustavuus rahoituksen toimeenpanossa varmistettaisiin.

Suomi korostaa vakiintuneesti kansallisen osarahoituksen merkitystä EU-toimissa.

Suomi korostaa, että maataloutta on voitava harjoittaa kannattavalla tavalla unionin kaikissa jäsenvaltioissa. Suomi tavoittelee yhteisen maatalouspolitiikan osalta mahdollisimman korkeaa saantoa, sillä luonnonolosuhteet ovat Suomessa epäedulliset verrattuna muihin jäsenvaltioihin.

Suomen ensiarvion mukaan komission esittämä maatalouden nk. korvamerkitty rahoitus vaikuttaa riittämättömältä.

Valiokunnan lausunto MmVL 33/2025 vp

Jatkossa maaseudun kehittämistä edistäviin toimiin tulisi hyödyntää laaja-alaisesti rahoitusta, esimerkiksi hyödyntämällä myös kilpailukykyrahastoa ja Horisontti Eurooppa -ohjelmaa.

Suomen tavoitteiden mukaisesti komission ehdotuksessa korostuu ruoantuotannon turvaaminen myös huoltovarmuuden näkökulmasta.

Suomi tukee komission tavoitetta, että tukia kohdennettaisiin nykyistä vahvemmin aktiivisille tuottajille.

Suomi pitää tärkeänä edistää perheviljelmäpohjaista maataloutta osana tulevaa yhteistä maatalouspolitiikkaa.

Ennallistamistoimiin liittyen Suomi korostaa mahdollisuutta hyödyntää laaja-alaisesti eri välineitä ennallistamistoimien rahoitukseen.

Komission esittämä koheesiorahoituksen määrän vähentäminen olisi Suomen ennakko-vaikuttamistavoitteiden mukaista, sillä alueellisen koheesion edetessä tarve EU:n yhteiselle koheesiorahoitukselle vähenee.

Suomi pitää keskeisenä, että rahoituskehyksessä huomioidaan Suomen itäisten ulkoraja-alueiden erityistilanne johtuen muuttuneesta turvallisuusympäristöstä ja sen välillisesti aiheuttamista sosioekonomisista haasteista.

Suomelle on keskeistä varmistaa, että komission ehdotuksessaan Suomelle esittämä rahoitusosuus sisäasioiden rahastoihin turvataan ja että sen toimeenpano olisi joustavaa ja raja-alueiden elinvoimaa tukevaa.

NRP-rahastoon sisältyvän rahoituksen osalta olisi tarpeen selvittää, mitä rahoituksen joustavalla käytöllä ja rahoituksen käytöllä eri asetusehdotuksissa asetettuihin tavoitteisiin tarkoitetaan.

Kokonaisturvallisuuden näkökulmasta Suomelle on keskeistä korostaa kaksikäyttö- ja puolustusulottuvuutta sekä alueiden elinvoimaa osana tulevan koheesiopolitiikan toimia.

Suomi korostaa jäsenvaltioiden ja unionin välistä toimivallan jakoa EU:n koheesiopolitiikan uudistamisessa eikä siten pidä perusteltuna asumispolitiikkaan tai kansalliseen sosiaaliturvaan liittyvien kysymysten kytkemistä siihen.

Suomi katsoo, että Suomen liittymissopimukseen perustuva, vakavista ja pysyvistä haitoista kärsivien pohjoisten harvaan asuttujen alueiden NSPA-erityisrahoitus tulisi turvata myös jatkossa.

Suomi katsoo, että muuttoliikkeen EU-rahoitusta painotettaisiin erityisesti rajaturvallisuuden vahvistamiseen, lisäksi muuttoliikkeen sisäiseen hallintaan sekä ulkoisen ulottuvuuden tarpeisiin, erityisesti palautusten tehostamiseen sekä innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseen.

Valiokunnan lausunto MmVL 33/2025 vp

Suomi pitää tarkoituksenmukaisena, että tulevalla rahoituskehyskaudella muuttoliikkeen hallinnan rahoitusta olisi mahdollista hyödyntää monimuotoisesti rajaturvallisuusinvestointeihin.

Suomi tukee komission ehdotusta vahvistaa maaulkorajojen pituuden merkitystä varojenjakokriteerinä.

Valtioneuvosto korostaa uudistusten yhteydessä maakohtaisten suositusten ei-sitovaa luonnetta ja selkeää toimivallanjakoa unionin ja sen jäsenvaltioiden välillä.

Valtioneuvosto tukee komission esittämiä toimia oikeusvaltio- ja perusoikeusehdollisuuden vahvistamiseksi. Valtioneuvostolle on keskeistä, että tulevaan rahoituskehykseen ja siihen kytkeytyvään muuhunkin EU-rahoitukseen sovelletaan mahdollisimman vahvaa ja vähintäänkin nykyistä vastaavaa ehdollisuutta, kuten oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen kytkeytyvää ehdollisuutta.

Suomi vastustaa esitettyjä, yhteisvelkaan perustuvia uusia lainarahoitteisia investointivälineitä eli kriisivälinettä ja Catalyst Europe -välinettä.

Suomi katsoo, että rahoituskehyksellä tulisi jatkossakin tukea EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamista komission esityksen mukaisesti.

Kokonaisuudesta

Valtioneuvosto tarkastelee komission ehdotuksen yksityiskohtia osana rahoituskehyksen kokonaisuutta ja tarkentaa kantaansa neuvottelujen edetessä. Suomen lopulliset kannat muodostetaan neuvottelujen loppuvaiheessa muodostumassa olevan kokonaisuuden perusteella Suomen kokonaiset huomioiden.

Komission ehdotusten rahoituksen mitoitukseen otetaan kantaa erikseen osana rahoituskehysneuvottelujen kokonaisuutta.

Edellä esitettyjä valtioneuvoston kantoja täydennetään tällä U-kirjelmällä seuraavasti:

Valtioneuvosto toteaa, että kumppanuusrahastoasetuksen ja siihen liittyvien sektorikohtaisten asetusehdotusten tulisi muodostaa mahdollisimman johdonmukainen ja hallinnollisesti selkeä kokonaisuus.

Valtioneuvosto pitää neuvottelujen tässä vaiheessa tarkoituksenmukaisena tiettyä joustavuutta sen suhteen, säänneltäisiinkö jostakin yksityiskohdasta osana kumppanuusrahastoasetusehdotusta vai kyseisissä sektorikohtaisissa lainsäädäntöehdotuksissa.

Sektorikohtaisissa valtioneuvoston selvityksissä voidaan täydentää kantaa kumppanuusrahastoasetukseen sisältyviin sektorikohtaisiin säännöksiin, kuitenkin niin, että asetuksen sisällölle asetetut kokonaistavoitteet tulevat huomioituiksi.

Valiokunnan lausunto MmVL 33/2025 vp

Kansalliset ja alueelliset kumppanuussuunnitelmat

Valtioneuvosto tukee kumppanuusrahoituksen yleistavoitteita.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota lukuisiin erityistavoitteisiin ja korostaa, että rahoituksen tarpeetonta pirstaleisuutta tulisi välttää. Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti siihen, että kaikilta jäsenvaltioilta edellytettäisiin kaikkien erityistavoitteiden yksityiskohtaista käsittelyä kumppanuussuunnitelmissa.

Valtioneuvoston tavoitteena on, että jäsenvaltiolla on vahva rooli määriteltäessä suunnitelmansa kansallisia ja alueellisia painopisteitä sekä niihin liittyviä uudistuksia ja investointeja.

Valtioneuvosto korostaa joustavuutta kumppanuussuunnitelman laadinnassa synergioiden sekä kansallisten, alueellisten ja paikallisten erityispiirteiden ja haasteiden huomioimiseksi.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että kumppanuussuunnitelman sisällä voidaan varmistaa riittävä joustavuus rahoituksen toimeenpanossa.

Valtioneuvosto katsoo riittävän kansallisen osarahoituksen olevan tärkeä osa EU-rahoitteisten ohjelmien tehokasta toimeenpanoa.

Valtioneuvosto katsoo, että sisäasioiden rahoituksen osalta olisi tärkeää jatkaa nykyisen ohjelmakauden mukaista täysimääräistä operatiivista EU-rahoitustukea viranomaisille, jotka vastaavat tehtävistä ja palveluista, jotka muodostavat unionin hyväksi suoritettavan julkisen palvelun.

Valtioneuvosto katsoo, että useat kumppanuusasetuksen artikloissa 2 ja 3 määritellyt erityistavoitteet vastaavat ympäristö- ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseen.

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisen varauksellisesti siihen, että kumppanuussopimuksen tai tuloksellisuusasetuksen kautta jäsenmaille aiheutuisi uusia huomattavia seurantavelvoitteita.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että komission asetusehdotuksessa on laaja valikoima erilaisia toimenpiteitä maatalouden ja maaseudun kehittämisen tukemiseen. Valtioneuvosto pitää välttämättömänä maatalouden tulotukien korvamerkintää.

Valtioneuvosto katsoo, että tulevan maatalousrahoituksen tulisi osaltaan tukea ruoantuotannon ilmasto- ja ympäristöhaasteisiin vastaamista.

Valtioneuvosto katsoo, että alenevan pinta-alatuen keskimääräinen hehtaarituen alaraja tulisi olla ehdotettua alempi, jotta tukea voitaisiin kohdentaa viljelijöille vaikuttavampien tukijärjestelmien kautta.

Valtioneuvosto korostaa, että tuotantosidonnaisen tuen laskemisperiaatteessa tulisi varmistaa se, että menettely mahdollistaisi vähintään nykyisen tasoisen tuen kokonaisrahoituksen.

Valiokunnan lausunto MmVL 33/2025 vp

Valtioneuvosto pitää kannatettavana mahdollisuutta kohdentaa tuotantosidonnaista tukea tietyille tuotantosuunnille ja EU:n itärajan alueille.

Valtioneuvosto katsoo, että kumppanuussuunnitelman tulisi mahdollistaa jatkossakin monipuolinen maaseudun kehittäminen.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että kumppanuussuunnitelmilla edistettäisiin maaseutuelinkeinojen kestävästä monipuolistamista.

Valtioneuvoston tavoitteena on, että yhteisölähtöinen paikallinen kehittäminen, ml. Leader-toiminta, jatkuisi pääpiirteissään nykyisen kaltaisena.

Valtioneuvosto pitää kannatettavana komission asetusehdotuksen sisältämiä moninaisia vaihtoehtoja alueiden kehittämiseksi. Valtioneuvosto korostaa etenkin kilpailukyvyä, työllisyyden, osaamisen kehittämisen ja elinvoiman edistämisen merkitystä koheesiopolitiikassa.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että osana kumppanuusrahoitusasetuksen toimia huomioidaan riittävästi kaupunkien merkittävä rooli kilpailukyvyä ja alueellisen elinvoiman edistämiseksi.

Valtioneuvoston tavoitteena on, että niin kestävä kaupunkikehittäminen kuin maaseudun ja alueiden kehittämistoimetkin turvattaisiin, synergiaetuja hyödyntäen.

Liikenne- ja infrastruktuurin osalta valtioneuvosto pitää tärkeänä, että rahoituskehysten eri instrumentit täydentäisivät toisiaan tarkoituksenmukaisesti, ja EU-rahoitusta voitaisiin Suomessa hyödyntää liikennejärjestelmän kehittämisen kannalta merkittäviin tarpeisiin myös osana kumppanuussuunnitelmaa.

Kumppanuusperiaate

Valtioneuvosto kannattaa komission ehdotusta alueellisen ja kansallisen kumppanuussuunnitelman valmisteluun ja toimeenpanoon sovellettavasta kumppanuusperiaatteesta.

Valtioneuvosto on sitoutunut Euroopan neuvoston Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjaan, minkä lisäksi perustuslaki takaa kunnallisen itsehallinnon. Lisäksi valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että Suomen perustuslain mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on itsehallinto sen mukaan kuin Ahvenanmaan itsehallintolaissa erikseen säädetään.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että kumppanuusasetuksessa huomioitaisiin riittävästi varautuminen.

Maakohtaisten suositusten rooli ja toimivaltakysymykset

Valtioneuvosto korostaa uudistusten yhteydessä maakohtaisten suositusten ei-sitovaa luonnetta ja selkeää toimivallanjakoa unionin ja sen jäsenvaltioiden välillä. Koska komission ehdotuksessa jäsenvaltiolle kohdennettava rahoitus ja maksatukset linkittyisivät maakohtaisten suositusten

Valiokunnan lausunto MmVL 33/2025 vp

toimeenpanoon kumppanuussuunnitelman osana, on tärkeää varmistaa, ettei suositusten luonne muuttuisi tosiasiallisesti sitovaksi. Neuvotteluissa olisi huolehdittava siitä, että ehdotuksella ei tosiasiallisesti muuteta jäsenvaltioiden ja unionin välistä toimivallanjakoa talouspolitiikan alalla. Erityisen tärkeää tämä on kumppanuussuunnitelmien täytäntöönpanon osalta.

Valtioneuvosto korostaa, että kumppanuussuunnitelmien tulisi olla yhdenmukaisia kansallisten keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisten suunnitelmien kanssa, jotka ovat osa EU:n talouspolitiikan koordinaatiota.

Valtioneuvosto tukee myös sellaisen ehdollisuuden vahvistamista, joka edistää EU- varojen käytön vaikuttavuutta. Valtioneuvosto katsoo, että uudistusten tulisi ensisijaisesti linkittyä investointeihin tai muihin interventioihin ja näiden olisi tuettava kumppanuussuunnitelman tavoitteita kunkin jäsenvaltion tarpeiden mukaisesti.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että suunnitelmien laadinnassa varmistettaisiin jäsenvaltioiden mahdollisimman yhdenvertainen kohtelu.

Valtioneuvosto katsoo, että kumppanuussuunnitelmien toimeenpanon tehokkuuden näkökulmasta on keskeistä, että jäsenvaltioiden vastuut ja velvollisuudet määritellään mahdollisimman selkeästi ja yhdenmukaisesti.

Tulosperusteisuus

Valtioneuvosto pitää kannatettavana tuloksellisuusasetuksen horisontaalisia periaatteita EU-rahoituksen vaikuttavuuden edistämiseksi. Valtioneuvosto katsoo, että etenkin jäsenvaltioille suoraan kohdistuvan rahoituksen tulosperusteisuus vahvistaisi EU-rahoituksen vaikuttavuutta sekä tehostaisi EU-varojen toimeenpanoa.

Valtioneuvosto tukee komission rahoituskehys ehdotukseen sisältyvää yleistä ilmastotavoitetta.

Valtioneuvosto pitää tarkoituksenmukaisena, että ilmasto- ja ympäristötavoitetta koskeva yleinen prosenttiosuus on eriytetty eri ohjelmien ja välineiden kesken ottaen huomioon niiden ominaispiirteet.

Valtioneuvosto pitää ongelmallisena ehdotuksessa komissiolle esitettyä mahdollisuutta muuttaa ilmasto- ja ympäristötoimien jäsenmaakohtaista vähimmäisprosenttia kesken kauden ja olemassa olevien jäsenmaiden ilmasto-, ympäristö- tai muiden suunnitelmien ja ohjelmien uudelleenavaamista.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että rahoituksen ja tulosten välillä on selkeä yhteys. Tulosperusteisuus tulisi kuitenkin toteuttaa siten, että kumppanuussuunnitelman seuranta perustuu aidosti tulosperusteisuuteen eikä kustannusten tarkastamiseen.

Tulosperusteisuuden osalta erityistä huomiota tulisi kiinnittää tavoitteiden ja käytettävien indikaattoreiden mitattavuuteen ja prosessien läpinäkyvyyteen.

Valiokunnan lausunto MmVL 33/2025 vp

Valtioneuvosto pitää kannatettavana yhden, rahastojen yhteisen, tuloskehyksen muodostamista osana tuloksellisuusasetusta. Se luo vertailukelpoisen kehikon monivuotisen rahoituskehyksen toimien tuloksellisuuden mittaamiseen sekä arvioimiseen.

Moitteeton varainhoito

Valtioneuvosto katsoo, että asetuksen valmistelussa ja EU-varojen käytössä tulisi seurata EU:n varainhoitoasetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 mukaisia menettelyjä ja periaatteita.

Valtioneuvosto korostaa erityisesti kumppanuusrahaston osalta unionin taloudellisten etujen tehokasta suojaamista ja EU-varojen käytön oikeasuhtaista valvontaa. Kumppanuusrahaston toimeenpanosta vastaavien eri viranomaisten velvollisuudet ja valtuudet olisi määriteltävä mahdollisimman selkeästi päällekkäisyyksiä välttämällä.

Suomi pitää tärkeänä, että kaikilta jäsenvaltioilta edellytetään uskottavia ja tehokkaita toimenpiteitä korruption ja unionipetosten torjumiseksi tilanteessa, jossa jäsenvaltioiden rooli EU-varojen hallinnoinnissa korostuu.

Yksinkertaistaminen ja hallinnollinen taakka

Valtioneuvosto tukee suunnitelman toimeenpanon yksinkertaistamis- ja tehostamistavoitteita.

Valtioneuvosto katsoo, että on tarkoituksenmukaista, että EU-rahoitus tähtää tulosten ja vaikutusten saavuttamiseen. Komission eri yksiköiden yksityiskohtaisten ja eri tavalla painotettujen valvonta- ja tilintarkastusohjeiden ei tulisi ohjata tuotos- ja tulosperusteisten interventioiden suunnittelua.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota eri politiikkasektoreiden mahdollisimman yhdenmukaiseen kohteluun vaatimusten, toimintakäytäntöjen ja alempiasteisten säädösten tarpeen osalta huomioiden eri politiikkasektoreiden piirteet.

Neuvottelujen edetessä joitain ehdotettuja säädöksiä on kuitenkin tarpeen täsmentää hallinnollisen taakan vähentämiseksi ja päällekkäisten hallinnollisten velvoitteiden välttämiseksi, jotta yksinkertaistamistavoitteen toteutuminen voidaan aidosti varmistaa. Asetuksen olisi mahdollistettava hallinnoinnin yksinkertaistaminen ja keventäminen myös jäsenvaltioissa.

Asetusehdotuksen sisältöä tulisi pyrkiä selkiyttämään niin, että siinä huomioitaisiin eri toimialojen erityispiirteet ja että siitä kävisi selkeästi ilmi, mitä sektoria eri säännökset koskevat. Tietojen keräämisen osalta myös tietosuojakysymyksiin on kiinnitettävä huomiota.

Asetuksen tulisi mahdollistaa joustava suunnitelman muuttamismenettely, jotta ohjelmakauden aikana saatava lisärahoitus saadaan lisättyä suunnitelmaan mahdollisimman yksinkertaisella tavalla.

Valiokunnan lausunto MmVL 33/2025 vp

YMP:n osalta valtioneuvoston tavoitteena on, että uudeksi pakolliseksi yhdenmukaisen hallinto- ja valvontajärjestelmän osaksi ehdotettu eurooppalainen maanseurantajärjestelmä olisi ensisijaisesti jäsenvaltiolle vapaaehtoinen.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että jäsenvaltioiden tekemien korjaavien toimenpiteiden toteuttamiseen liittyvät vaatimukset olisivat kohtuullisia.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota johdonmukaisuuteen nykyisin käytössä olevien määritelmien (esim. viljelijä) jatkuvuuden osalta.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että kehyskausien väliselle siirtymälle säädetään järjestelyistä, joilla taattaisiin YMP:n tukien jatkuvuus.

EU-väline

EU-välineen osalta tulisi mahdollistaa jäsenvaltioille riittävät vaikutusmahdollisuudet rahoituksen kohdentamisessa.

Valtioneuvosto katsoo, että olisi tarkoituksenmukaista vahvistaa jäsenvaltioiden roolia EU-välineen toimeenpanossa.

Valtioneuvosto pitää kannatettavana komission ehdotusta maatalouden markkinahäiriöiden ja markkinakriisien rahoituksen kattamisesta nk. Union Safety Net -välineestä.

Ehdollisuus

Valtioneuvosto tukee komission esittämiä toimia oikeusvaltio- ja perusoikeusehdollisuuden vahvistamiseksi. Valtioneuvosto kannattaa EU:n perusoikeuskirjaan ja oikeusvaltioperiaatteeseen kytkeytyvien horisontaalisten periaatteiden ulottamista kaikkiin NRP-suunnitelman rahastoihin vahvistaen rahoituksen saamisen ennakoedellytyksiä. Valtioneuvosto viittaa tässä yhteydessä vuotuisen oikeusvaltiokertomukseen ja katsoo, että kullekin jäsenvaltiolle osoitetut suositukset tukevat sekä EU:n nykyisten että tulevien jäsenvaltioiden demokratiakehitystä, suositusten ei-sitovasta luonteesta riippumatta.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä myös sitä, että ehdollisuuden lisäksi demokratian, tasa-arvon ja oikeusvaltioperiaatteen edistäminen ovat kumppanuusrahaston yleis- ja erityistavoitteita. On myönteistä, että ehdollisuuden lisäksi näitä teemoja pyritään edistämään myös konkreettisten toimenpiteiden kautta.

Valtioneuvosto tukee myös sellaisen ehdollisuuden vahvistamista, joka edistää EU-varojen käytön vaikuttavuutta. Valtioneuvosto katsoo, että investointeja täydentävien uudistusten olisi tuettava NRP-suunnitelman tavoitteita kunkin jäsenvaltion ja sen alueiden tarpeiden ja lähtökohtien mukaisesti.

Valiokunnan lausunto MmVL 33/2025 vp

Oikeusvaltioperiaatetta koskeva ehdollisuus ja horisontaaliset periaatteet

Oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisen on oltava ennakoedellytys kaiken EU-rahoituksen saamiselle.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että kumppanuusasetusehdotuksessa esitetyt horisontaaliset periaatteet, perusoikeuskirjaehdollisuus ja oikeusvaltioehdollisuus, toimivat lisäedellytyksinä rahoituksen saamiselle ja tuovat siten lisäsuojaa jo voimassa olevan ehdollisuusasetuksen ohella.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä tuloksellisuusasetuksen horisontaalista sukupuolten tasa-arvoa koskevaa periaatetta ja sen soveltamista kumppanuusrahaston täytäntöönpanossa.

Valtioneuvostolle on tärkeää, että horisontaaliset periaatteet ja niiden edellytykset on kirjattu asetukseen selkeästi ja yksityiskohtaisesti.

Delegoitu säädösvalta

Valtioneuvosto katsoo, että delegointivaltuuksia koskevien säännösten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Valtioneuvosto korostaa, että sektoreita on kohdeltava yhdenmukaisesti delegoidun säädösvallan osalta.

Jatkotyössä tulee kiinnittää erityistä huomiota komissiolle myönnettävien valtuuksien laajuuteen antaa delegoituja säädöksiä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotusten taustaa

Valtioneuvoston kirjelmä käsittelee komission ehdotuksia monivuotisen rahoituskehysten 2028—2034 toteutukseen liittyviksi niin kutsutuiksi kumppanuusrahastoasetukseksi ja tuloksellisuusasetukseksi. Ehdotusten keskeisenä sisältönä on siirtyminen EU:n tavoitteiden rahoituksessa useiden rahastojen mallista yhden rahaston malliin, mikä puolestaan tarkoittaa myös siirtymistä useista ohjelmista yhteen kansalliseen suunnitelmaan (National Regional Partnership Plan, NRP). Tuloksellisuusasetusehdotuksen tavoitteena on selkeän, luotettavan ja ajantasaisen tiedon saatavuus unionin talousarvion käytöstä ja sen tuella saavutetuista asioista. Lisäksi tavoitteena on muun muassa EU:n horisontaalisten periaatteiden, kuten ei merkittävää haittaa -periaatteen ja sukupuolten välisen tasa-arvon, yhdenmukainen soveltaminen sekä EU:n menojen ja talousarvion tuloksellisuuden seurantajärjestelmän sujuvoittaminen ja yhdenmukaistaminen.

Yhteisen maatalouspolitiikan perinteinen ja pitkäaikainen pilarijako (I ja II) ja erilliset maatalous- ja maaseuturahastot lakkaavat. Jäsenvaltiolle suoraan kohdentuva rahoitus sidotaan NRP-suunnitelmissa sovittuihin investointeihin, uudistuksiin ja muihin interventioihin liittyvien välitavoitteiden ja tavoitteiden toteutumiseen. Maksatusten perustana on nykyisen kustannusperusteisuuden sijaan tulosperusteisuus. Kuten valiokunnan rahoituskehystä koskevan

Valiokunnan lausunto MmVL 33/2025 vp

lausunnon käsittelyssä on todettu, tästä pääsäännöstä muodostaa poikkeuksen maatalouden tulotukityyppeihin toimiin liittyvä rahoitus, johon sovelletaan lähtökohtaisesti nykyisenkaltaista tuotoksiin perustuvaa ehdollisuutta (MmVL 32/2025 vp — E 73/2025 vp ja U 48/2025 vp).

Komission ehdotuksen perusteluissa todetaan, että elintarviketurva ja luonnon monimuotoisuus ylläpitävät elämänlaatua yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) avulla. Yhteisen maatalouspolitiikan avulla voidaan taata, että 450 miljoonalla eurooppalaisella on mahdollisuus saada kohtuuhintaisia turvallisia, korkealaatuisia ja monipuolisia elintarvikkeita niin, että vaikutetaan elinvoimaisten maaseutualueiden säilymiseen ja edistetään merkittävästi kestävyyttä. Perusteluissa tunnistetaan elintarviketurvaan kohdistuvat riskit sekä ilmastonmuutoksen ja ympäristön tilan heikkenemisen vaikutukset maatalouselinkeinon. Kumppanuusasetuksen yleisenä tavoitteena on myös ylläpitää elämänlaatua varmistamalla unionin kalastusalan ja vesiviljelyalan kestävyys, kilpailukyky ja häiriönsietokyky.

Komissio nostaa keskeisiksi haasteiksi maatalouteen ja kalastukseen kohdistuvan epäreilun maailmanlaajuisen kilpailun, energian hintojen nousun ja vaikeutuneen pääoman saannin. Lisäksi elinkeinonharjoittajat ikääntyvät. Nuorista viljelijöistä ja kalastajista on pulaa. Valiokunta pitää keskeisenä lähtökohtana EU:n ja kansallisen ruoantuotannon kilpailukyvyyn turvaamista. Uudistuksen vaikutukset myös maataloustuotteiden vientiin tulee arvioida ja varmistaa, ettei uusia kilpailukykyä heikentäviä tekijöitä oteta käyttöön. Elinkeinonharjoittajille tulee luoda vakaa ja ennakoitava investointiympäristö elinkeinonsa kehittämiseen. Tulevassa politiikkauudistuksessa tulee löytää keinoja elinkeinon kannattavuuden turvaamiseen ja sukupolvenvaihdosten edistämiseen niin maatalouden kuin kalastuksen alalla. Valiokunta toteaa, että kysymyksessä voi olla vaikutuksiltaan suurin maatalouspolitiikan uudistus, jonka Suomi on kohdannut EU- jäsenyyden aikana. Uudistus on toteutettava hallitusti sekä elinkeinon kannattavuutta ja maaseutualueiden elinvoimaa edistävällä tavalla.

Valiokunnan saamassa lausuntopalautteessa on korostettu kumppanuusrahastoasetusehdotuksen ja yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevan asetusehdotuksen välistä kiinteää yhteyttä. Kumppanuusrahastoasetuksessa on tarkoitus säätää keskeisistä tukitoimenpiteisiin vaikuttavista asioista, kuten viljelijän määritelmästä, jäsenvaltion velvollisuuksista unionin taloudellisten etujen suojelemisessa, vastuullisen tilanhoidon vaatimusten valvonnasta sekä yhdennetylle hallinto- ja valvontajärjestelmälle asetetuista vaatimuksista. Valiokunnan saamissa lausunnoissa on kiinnitetty huomiota määritelmien täsmällisyyteen ja siihen, että ne maaseutuvisio- tavoitteiden mukaisesti edistävät tukien ohjaamista aktiiviseen ruoantuotantoon. Myös valtioneuvosto kiinnittää huomiota johdonmukaisuuteen nykyisin käytössä olevien määritelmien (esim. viljelijä) jatkuvuuden osalta.

Kumppanuusrahastoasetusehdotuksessa luetellaan ne interventiomuodot, joihin EU:n varoista myönnetään tukea yhteisen maatalouspolitiikan ja kalastuspolitiikan tavoitteiden saavuttamiseksi. Asetusehdotuksessa ehdotetaan säädettäväksi myös tukiin liittyvistä rajoitteista ja laskentaperiaatteista. Tarkempia säännöksiä maatalouden, kalatalouden ja maaseudun kehittämisen tuista annetaan yhteistä maatalouspolitiikkaa ja kalastuspolitiikkaa koskevissa asetusehdotuksissa, joita käsitellään yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) ja yhteisen kalastuspolitiikan (YKP) uudistuksesta annetun valtioneuvoston kirjelmän U 55/2025 vp yhteydessä.

Valiokunnan lausunto MmVL 33/2025 vp

Rahoitusta koskevat tavoitteet

Rahoituskehyskokonaisuuden käsittelyn yhteydessä on tuotu esiin, että maatalous muodostaa lähes puolet Suomen EU:lta saamista jäsenmaksun vastineista. Suomen menestymisellä maatalous- ja aluekehittämisrahoituksessa on näin ollen välitön yhteys Suomen nettomaksuasemaan. Suomen saannot kaudella 2021—2027 ovat yhteensä arviolta noin 13 miljardia euroa, josta maatalouden ja maaseudun kehittämisen arvioitujen saannot muodostavat lähes 48 prosenttia (noin 6,2 miljardia euroa). Koheesiorahoituksen osuus on 1,6 miljardia euroa. Valiokunta pitää ensiarvoisen tärkeänä turvata Suomen saanto EU:n varoista ja maatalouden rahoituksen riittävyys. Valiokunta on toistuvasti pitänyt välttämättömänä, että Suomen saanto maatalouden ja maaseudun kehittämisen tarpeisiin turvataan jatkossakin. Se on välttämätöntä Suomen nettomaksuosuuden kehityksen ja ruoantuotannon jatkuvuuden kannalta. (MmVL 32/2025 vp).

Valiokunta on katsonut, että ruoantuotanto, ruokajärjestelmän kestävyys ja maatalouden kriisinkestävyys tulee nostaa strategisiksi prioriteeteiksi. Valiokunta korostaa edelleen, että elintarvike- ja energiaomavaraisuus ovat olennainen osa Euroopan kilpailukyvyyn, strategisen autonomian ja siten kokonaisturvallisuuden vahvistamista. Kannattava ja kestävä maataloustuotanto palvelee EU:n kilpailukykyä ja strategista autonomiaa. Maataloutta on voitava harjoittaa kannattavasti sekä ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävällä tavalla koko EU:n alueella. Kalastus ja kalankasvatus ovat niin ikään elintarvikeomavaraisuuden kannalta tärkeitä. (MmVL 32/2025 vp sekä MmVL 17/2025 vp — E 31/2024 vp).

Valiokunnan saamista lausunnoissa on tuotu esiin, että huoltovarmuus ja tilojen taloudellisen aseman kehittäminen ovat kriittisiä tavoitteita, joita ei tule uudistuksessa vaarantaa. Suomessa alle 10 000 tilaa vastaa merkittävästä osasta elintarvikkeiden alkutuotantoa. Näiden tilojen kannattavuuden turvaaminen on välttämätöntä kansallisten tavoitteiden, kuten huoltovarmuuden, ruokaturvan ja vastuullisuustavoitteiden, saavuttamiseksi. Valiokunta katsoo, että kannattavan ja kestävä maataloustuotannon kannalta on välttämätöntä turvata maatalouden rahoituksen ja tukien riittävä taso tulevalla rahoituskaudella.

Maataloudelle korvamerkittyyn osuuteen sisältyy jatkossa pinta-aratukien ja tuotantosidonnaisten tukien lisäksi maaseuturahaston toimenpiteistä epäsuotuisten alueiden tuet, ympäristö- ja ilmastotoimet, riskienhallintavälineiden tukeminen, luonnonmukaisen tuotannon tuki, eläinten hyvinvointikorvaukset, nuorten viljelijöiden tuet ja investointituet. Mahdollisimman laaja maatalouteen korvamerkitty rahoitusosuus on siten ensiarvoisen tärkeä tekijä. Suomessa tukien merkitys maatalouden tulonmuodostuksessa on ollut selvästi suurempi kuin EU-maissa keskimäärin, sillä tuotantokustannukset ovat markkinahintoja korkeammat. Valiokunta pitää komission Suomelle esittämää maatalouden niin kutsutun korvamerkityn rahoituksen määrää riittämättömänä. Valtioneuvoston tavoin valiokunta pitää tärkeänä, että myös maaseudun kehittämiseen turvataan monipuolinen rahoitus. Maaseudun kehittämistä edistäviin toimiin tulee hyödyntää laaja-alaisesti rahoitusta, esimerkiksi kilpailukykyrahastoa ja Horisontti Eurooppa -ohjelmaa. (MmVL 32/2025 vp).

Valiokunnan lausunto MmVL 33/2025 vp

Suunnitelman laatiminen ja sisältö

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan Suomi suhtautuu varauksellisesti siihen, että kaikilta jäsenvaltioilta edellytetään kaikkien erityistavoitteiden yksityiskohtaista käsittelyä kansallisessa kumppanuussuunnitelmassa. Valtioneuvosto korostaa kannassaan joustavuutta kumppanuussuunnitelman laadinnassa synergioiden sekä kansallisten, alueellisten ja paikallisten erityispiirteiden ja haasteiden huomioimiseksi. Valiokunta pitää selvänä, että kansallisten kumppanuussuunnitelmien tulee mahdollistaa kansalliset ja alueelliset painotukset, jotka Suomen tapauksessa liittyvät erityisesti EU:n itäiseen ulkorajaan ja epäsuotuisiin luonnonolosuhteisiin.

Toisaalta valiokunta pitää tärkeänä, että rahoituksen saamiseen liittyvät, esimerkiksi maataloustuotannon kestävyttä ja maataloustuotteiden laatua koskevat vaatimukset kohtelevat jäsenmaita tasapuolisesti ja että yhteinen maatalouspolitiikka edelleen asettaa eurooppalaisen maatalouden vaatimustason kaikille jäsenmaille. Kuten valtioneuvosto, valiokunta pitää tärkeänä, että suunnitelmien laadinnassa varmistetaan jäsenvaltioiden mahdollisimman yhdenvertainen kohtelu. Valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä, että jäsenvaltiolla on vahva rooli kansallisten ja alueellisten painopisteiden määrittelyssä. Valiokunta katsoo, ettei eri politiikka-aloja koskevien tavoitteiden ja toimenpiteiden sisällyttäminen samaan ohjelmasiikirjaan saa johtaa niiden tasapäistämiseen ja siten ohjelman yhteiskunnallisen vaikuttavuuden heikkenemiseen. Ohjelmatyön on edelleen oltava kunnianhimoista mutta realistista suunnittelua, joka ottaa huomioon toimialojen ja alueiden väliset erot. Alueellisten erojen huomioon ottaminen on perusteltua erityisesti maatalouden ja maaseudun kehittämisen kohdalla, sillä näillä politiikka-aloilla alueiden lähtökohdat ja ominaisuudet, kuten tuotanto-olosuhteet ja elinvoimatekijät, voivat poiketa toisistaan merkittävästi. Alueiden osallistuminen ohjelmatyöhön ja ohjelman toimeenpanoon sekä rahoitus tulee turvata myös jatkossa.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että kumppanuussuunnitelman sisällä voidaan varmistaa riittävä joustavuus rahoituksen toimeenpanossa. Valiokunta yhtyy tähän näkemykseen ja toteaa, että tuleva rahoituskausi ja sitä koskeva ohjelmatyö ulottuvat vaalikauden yli. Nyt laadittava suunnitelma sitoo lähtökohdiltaan tulevien hallitusten työtä, ja perustavaa laatua olevat muutokset tulee hyväksyttävä nykyiseen tapaan komissiolla. Valiokunta huomauttaa, että joustavuus rahoituksen toimeenpanossa on syytä ottaa huomioon jo suunnitelmaa laadittaessa ja huolehtia siitä, että suunnitelmaan sisältyvät uudistukset ja investoinnit välitavoitteineen ovat toteutettavissa.

Valtioneuvosto katsoo riittävän kansallisen osarahoituksen olevan tärkeä osa EU-rahoitteisten ohjelmien tehokasta toimeenpanoa. Valiokunnan käsityksen mukaan tämä pitää paikkansa erityisesti maatalouden ja maaseudun kehittämisen kohdalla, ja kansallisen osarahoituksen saatavuus ja riittävyys on turvattava tulevalla rahoituskehyskaudella. Valiokunnan saamista lausunnoissa on kiinnitetty huomiota siihen, että EU:n rahoitusosuus pienenee sekä suhteellisesti että euromääräisesti. Nykyisin osarahoitteisten tukimuotojen kansallisen rahoitusosuuden vähimmäistasoa ollaan nostamassa. Lisäksi eräät nykyisin EU:n kokonaan rahoittamat tukimuodot muuttuvat osarahoitteisiksi. Valiokunta yhtyy lausunnoissa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan jäsenvaltioiden omarahoitusosuuksien tulee olla realistisia ja riittäviä tukitasojen

Valiokunnan lausunto MmVL 33/2025 vp

turvaamiseksi ja niissä tulee erityisesti ottaa huomioon pohjoisten alueiden tuotanto-olosuhteiden haasteet.

Valiokunta kiinnittää huomiota Suomen vaikeaan taloustilanteeseen ja sen mahdollisiin vaikutuksiin ohjelmatyössä ja suunnitelman toimeenpanossa. Kansallisten ja alueellisten painotusten tulee aidosti ohjata ohjelmatyötä. Valtioneuvoston kannassa on käsitelty kumppanuussuunnitelman uudistusten ja investointien perustana olevia komission maakohtaisia suosituksia. Valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä, ettei suositusten luonne muutu tosiasiallisesti sitovaksi ja ettei ehdotetulla menettelyllä tosiasiallisesti muuteta jäsenvaltioiden ja unionin välistä toimivallanjakoa talouspolitiikan alalla. Erityisen tärkeää tämä on kumppanuussuunnitelmien täytäntöönpanon kannalta.

Maatalouden ja maaseudun kehittämisen rahoitus

Valtioneuvoston kannassa on asianmukaisesti todettu, että maatalouden tulotukien korvamerkintä on välttämätöntä. Asteittain aleneva pinta-alatuki ja tuotantosidonnainen tuki rahoitetaan komission ehdotuksen mukaan kokonaan EU:n varoista. Ehdotuksen mukaan alenevan pinta-alatuen keskimääräinen hehtaarituki tulee asettaa 130 eurosta 240 euroon. Tuotantosidonnaisen tuen määrä on enintään 20 prosenttia, ja se lasketaan EU:n rahoitusosuudesta, joka ohjataan alenevalle pinta-alatuella, puuvillan tuella, ympäristötoimille ja pienten tilojen tuella. Tuen määrää voidaan korottaa 5 prosentilla valkuaiskasvituotannolle, kasvi- ja eläintuotantoa yhdistäville tiloille sekä itäisille raja-alueille. Investointeihin sovelletaan ehdotuksen mukaan 75 prosentin enimmäistukitasoa. Nuorilla viljelijöillä investointien enimmäistukitaso on 85 prosenttia.

Valtioneuvoston kannassa todetaan, että alenevan pinta-alatuen keskimääräisen hehtaarituen alarajan tulee olla ehdotettua alempi, jotta tukea voidaan kohdentaa viljelijöille vaikuttavampien tukijärjestelmien kautta. Valiokunta pitää tärkeänä lausunnoissa esitettyä huomiota, jonka mukaan aleneva pinta-alatuki on tärkeä elementti heikosta kannattavuudesta kärsivälle viljasektorille. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen, jonka mukaan tuotantosidonnaisen tuen laskemisperiaatteen tulee mahdollistaa vähintään nykyisen tasaisen tuen kokonaisrahoitus. Tärkeää on myös mahdollisuus kohdentaa tuotantosidonnaista tukea tietyille tuotantosuunnille ja EU:n itärajan alueille.

Valtioneuvoston tavoin valiokunta pitää hyvänä, että komission asetusehdotuksessa on laaja valikoima erilaisia toimenpiteitä tukea maataloutta ja maaseudun kehittämistä. Valtioneuvoston kannan mukaan tulevan maatalousrahoituksen tulee osaltaan tukea ruoantuotannon ilmasto- ja ympäristöhaasteisiin vastaamista. Valiokunta kannattaa kannustimiin perustuvaa ympäristö- ja ilmastotoimien toteutusta. Komission ehdotuksen mukaan kumppanuussuunnitelmaan osoitetuista unionin kokonaismäärärahoista on kohdennettava tietty vähimmäisprosenttiosuus ympäristö- ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Valtioneuvosto pitää tarkoituksenmukaisena, että ilmasto- ja ympäristötavoitetta koskeva yleinen prosenttiosuus on eriytetty eri ohjelmien ja välineiden kesken ottaen huomioon niiden ominaispiirteet. Sen sijaan valtioneuvosto pitää ongelmallisena komissiolle esitettyä mahdollisuutta muuttaa ilmasto- ja ympäristötoimien jäsenmaakohtaista vähimmäisprosenttia kesken kauden ja olemassa olevien jäsenmaiden ilmasto-, ympäristö- tai muiden suunnitelmien ja ohjelmien uudelleenavaamista. Valiokunta yhtyy näihin

Valiokunnan lausunto MmVL 33/2025 vp

näkemyksiin ja painottaa politiikkatoimien sekä rahoituksen ennustettavuutta jäsenmaiden ja tuensaajien näkökulmasta.

Valtioneuvoston tavoin valiokunta katsoo, että kumppanuussuunnitelman tulee mahdollistaa jatkossakin monipuolinen maaseudun kehittäminen. Valiokunnan saamissa lausunnoissa on kiinnitetty huomiota siihen, että investointituki näyttää kohdentuvan maatiloille eikä nykyisen kaltaista investointitukea maatalan yritystoiminnan monipuolistamiseen sisälly ehdotukseen. Valiokunta pitää edelleen huolestuttavana, että keskeiset maaseudun kehittämistoimenpiteet, kuten Leader-toiminta, joutuvat jatkossa kilpailemaan rahoituksesta alueiden kehittämisen ja rajaturvallisuuden rahoituksen kanssa. (MmVL 32/2025 vp).

Jäsenvaltion on osoitettava Leader-toimintaan rahoitusta, mutta sen määrää ei ole lyöty lukkoon vastaavasti kuin maatalouden osalta. Valiokunnan saamissa lausunnoissa on tuotu esiin, että myös maaseudun kehittämiseen on tarkoitus osoittaa korvamerkittyä rahoitusta. Valiokunta kannattaa lähtökohtaisesti tällaista kehitystä ja pitää tärkeänä seurata asian etenemistä neuvotteluiden kuluessa. Valiokunta pitää erityisen tärkeänä Leader-toiminnan jatkuvuutta ja korostaa niitä kerrannaisvaikutuksia, joita Leader-toimintaan sijoitetulla rahoituksella on maaseutualueiden elinvoimaa ja väestöä palvelevan yksityisen rahoituksen ja talkootyön aktivoimisessa. Valtioneuvoston tavoitteena on, että yhteisölähtöinen paikallinen kehittäminen, mukaan lukien Leader-toiminta, jatkuu pääpiirteissään nykyisen kaltaisena. Tämä on tärkeää varmistaa.

Valtioneuvosto on pitänyt tärkeänä, että kehyskausien väliselle siirtymälle säädetään järjestelyistä, joilla taataan maataloustukien jatkuvuus. Myös valiokunnan saamissa lausunnoissa on kiinnitetty huomiota siirtymäkauden hallittuun toteutukseen. Ohjelmakausien taitteet ovat useimmiten maatalousyrityksille ja hallinnolle erittäin vaikeita vaiheita, sillä ohjelmakauden taitteessa ohjelman valmistelu hyväksyntämenettelyineen, kansallinen säädösvalmistelu sekä tietojärjestelmien kehittäminen vievät aikaa. Valiokunta korostaa, ettei tukimaksuissa saa olla merkittäviä katkoksia tai viiveitä ohjelmakausien välillä. Tukimaksuista tulee kyetä suoriutumaan tehokkaasti ja viivytyksettä myös ohjelmakauden aikana. Nykyisiä valvonnan välineitä, kuten satelliittiseurantaa, tulee voida hyödyntää myös jatkossa. Erityisesti siirtymää ajatellen tukihallinnon toimintaan ja tietojärjestelmien kehittämiseen tulee varata riittävästi resursseja. Muussa tapauksessa vaarana on lopettavien tilojen aalto. Hallitun siirtymän ja sujuvan tukimaksatuksen lisäksi maatalouspolitiikan uudistuksen tulee tarjota maatalousyrityksille riittävän ennustettava näkymä tulevaisuuteen.

Hallinnollisen taakan purkaminen

Asetusehdotusten tavoitteena on yksinkertaistaa toimia ja saada parempi vastine EU:n rahalle luomalla yksinkertaisempi ja tehokkaampi toteutusjärjestelmä. Tuloksellisuuteen perustuvan maksatuksen toivotaan johtavan raportoinnin ja valvonnan yksinkertaistamiseen. Tähän liittyy myös rahoitukseen liittyvien tuloksellisuuskriteerien selkeys ja soveltuminen jäsenmaan olosuhteisiin. Valtioneuvoston kannassa pidetään tärkeänä, että rahoituksen ja tulosten välillä on selkeä yhteys. Kuitenkin tulosperusteisuus tulee toteuttaa siten, että kumppanuussuunnitelman seuranta perustuu aidosti tulosperusteisuuteen eikä kustannusten tarkastamiseen. Valiokunnan saamissa lausunnoissa on kiinnitetty huomiota samaan asiaan. Komission ehdotuksen perusteella

Valiokunnan lausunto MmVL 33/2025 vp

ei ole lainkaan selvää, että maataloustukien yhdenmukainen hallinto- ja valvontajärjestelmä tosiasiansa kevenee.

Komission ehdotus laajentaa nykyistä yhdenmukaisia hallinto- ja valvontajärjestelmää (IACS) ympäristö- ja ilmastotavoitteiden seurantaan. Tämä tapahtuu uuden Environmental Land Management System (ELMS) -järjestelmän avulla. Viimeksi mainitun järjestelmän tarkoituksena on varmistaa tukien kohdentaminen EU:n vihreän siirtymän tavoitteiden mukaisesti ja tuottaa tietoa raportointiin ja valvontaan. Lisäksi tarkoituksena on tuottaa viljelijälle tietoa tilan vaatimusten toteutumisesta sekä myöhemmin rikastaa tietoa esimerkiksi sää- ja maaperätiedolla, mikä auttaa tilaa päätöksenteossa.

Valiokunnan saamista lausunnoissa tuodaan esiin, että uuden järjestelmän toteutus vaatii merkittäviä investointeja IT-infrastruktuuriin, dataintegroatioon ja henkilöstön osaamiseen. Uudet prosessit tietojen validointiin ja raportointiin lisäävät työmäärää. Jos tekniset vaatimukset ovat liian yksityiskohtaisia tai muuttuvat usein, hallinnollinen taakka kasvaa ja tukien hallinnon luotettavuus voi vaarantua. Tämä puolestaan voi johtaa tuen saajaan kohdistuviin seuraamuksiin ja jäsenvaltiolle määrättävään rahoituserätyyteen. Lausunnonantajien tavoin valiokunta toivoo, että uuden järjestelmän toteutukseen varmistetaan EU-rahoitus ja tekninen apu sekä realistinen aikataulu ja siirtymäkausi.

Valiokunnan saamista lausunnoissa on tuotu esiin, että yhteisen maatalouspolitiikan yksinkertaistamisavoitteet ovat aikaisemmin viimeistään jäsenvaltioihin kohdistuneissa rahoituksen toimeenpanon valvonnoissa osoittautuneet tyhjiksi lupauksiksi. Valiokunta on kiinnittänyt tähän huomiota muun muassa maaseutuvisiota koskevassa launnonnossaan (MmVL 15/2025 vp). Valiokunta yhtyy lausunnoissa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan hallinnon asiakkaiden näkökulmasta yhteinen kumppanuusrahoitus helpottaa hanketoteuttajien toimintaa vain siinä tapauksessa, että lainsäädäntöä ja käytäntöjä yhdenmukaistetaan. Jos EU:n tai kansallisen lainsäädännön ehdot eri politiikka-aloilla poikkeavat toisistaan, yhteisestä rahastosta ei ole välttämättä mitään hyötyä hallinnollisen taakan purkamiseen. Lausunnonantajien tavoin valiokunta pitää tärkeänä, että yhteisen maatalouspolitiikan valvontaseuraamusten rajat ja rahoituserät ovat kohtuullisia ja perusteltuja eivätkä lisää hallinnollista taakkaa.

Yksittäisten maatalojen ja maaseutuyritysten hallinnolliselle taakalle yhteistä kumppanuusrahoitusta paljon merkityksellisempää on EU-lainsäädännön ja komission käytännössä asettamat vaatimukset. Tämä on huomioitu valtioneuvoston kannassa, jonka mukaan neuvottelujen edetessä ehdotettuja säädöksiä on tarpeen täsmentää. Näin voidaan aidosti varmistaa hallinnollisen taakan vähentäminen ja päällekkäisten hallinnollisten velvoitteiden välttäminen. Asetusehdotusten on mahdollistettava hallinnon yksinkertaistaminen ja keventäminen myös jäsenvaltioissa. Tavoitteena on, että jäsenvaltioiden vastuut ja velvollisuudet määritellään mahdollisimman selkeästi ja yhdenmukaisesti. Valiokunta pitää näiden neuvottelutavoitteiden toteutumista erityisen tärkeänä maatalouden jatkuvuuden kannalta. Tavoitteiden jäädessä saavuttamatta eri jäsenmaiden maatalousyritykset joutuvat epäoikeudenkäyttöön kilpailuasemaan toisiinsa nähden, uusien yrittäjien saaminen alalle epäonnistuu ja nykyiset yritykset lopettavat toimintansa sääntelytaakan ja kustannusten kasvaessa sietämättömän suuriksi.

Valiokunnan lausunto MmVL 33/2025 vp

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 2.12.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ritva Elomaa ps
varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Helena Marttila sd
jäsen Anders Norrback r (osittain)
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola